

Zala 1908.06.07. 4-5. oldal, alul

Zala 1908.06.11. 1-2. oldal, alul

A Váldmájszter.

Írta: Halis István.

Poredus Anti kedves felesége beszélgetés közben a minap fölemlítette, hogy Rozgonyi mama milyen pompás váldmájszteres itallal szokott megtraktálni bennünket.

Ez a beszélgetés adott okot, hogy egy ilyen váldmájszteres lakomáról megemlékezzem.

Mindenki tudja, hogy váldmájszternek a *szagos mügét* hívják a magyarok. Meg annak nevezik a virágos mügeből készített májusi italt is.

Rozgonyi mama minden év májusában valami fölösleges italt készített váldmájszterből.

Ó borban összekevert fügét, narancsot, szegfűszeget és Isten tudja még miféle jó dolgot – szagos mügével. És az asztaltársaságnak kedveskedett vele.

Ez a társaság az urodalom egyik nőtlen erdőtisztjéből, kit magyar szokás szerint *Jágernek* hívtunk, s Kanizsa egyéb nőtlen embereiből került.

Ezek a rideg legények úgy éltek mintha egy családnak lettek volna gyermekei. Rozgonyi mama nem is hívta őket másnak mint *édes gyerekeinek*, pedig a társaság szeniorja *Árvey Sándor* negyvennyolcas honvéd volt, ki bírói tisztséget viselt.

(Ezenkívül egy ideig szenior volt Laci bácsi; az egész világ szeretett Laci bácsija: *Ozterhuber László*. Ő is honvéd volt. Ennek fia *ifj. Ozterhuber László* táblabíró, ki szintén bírja mindenféle népnek szeretetét.)

Az asztaltársaságon kívül Rozgonyi mamától hordatott ebédet és vacsorát néhány család, kik nem értek rá főzni.

Tőle vitte a kosztot a szép ezredesné is. (Kanizsán az ezredesné akkor is szép asszony volt.) Lett volna elég vállalkozó. De még sem volt semmi jövődelem.

Mert Rozgonyi mama mindennap megszerezte magának azt az örömet, hogy meglelégedéstől lássa ragyogni a kosztosok arcait. Most is úgy főzött, mint a főerdészi javadalmazás idején. Egyetlen fillért meg nem takarított. Még egy öltözet ruhát sem vett magának a jövődelemből.

Valami csudás talentuma volt meg nem látni a rosszat, s szinte észrevétlenül ki tudta békíteni az ellentéteket.

Szíve megmaradott ős eredeti tisztaságban, miként a rengeteg erdő, melyben valamikor annyit gyönyörködött.

Pedig a régi jó világból csupán egy kedves emléke maradt. Egy dupla csövű Lankaster puska. Női fegyver. Valamivel rövidebb a huszár karabinnál.

Azt a fegyvert Rozgonyi mama oda nem adta volna semmiért sem. Azzal szokott valamikor vadászni, s azzal lőtte életében az egyetlen szarvasbikát. Azt szokta mondani:

– Ezt a puskát magammal viszem a másvilágra!

De ha el is hagyták a régi lakomázó vendégek, kik *Szepetneken* naponként fölkeresték és élvezték minden „vadat, halat, mi jó falat,” annál jobban ragaszkodtak hozzá a földhöz ragadt szegények.

Mindig jött valaki. Isten tudja honnan egy-egy keresztgyereke, vagy valami távoli szegény rokon köszöntött be hozzá. Majd néhány kis gyerek vetődött oda, kiknek nem volt senkijök. Rozgonyi mama meleg szeretettel fogadta mindannyit. Ellátta őket eledellel, s kis lakásában szorított részökre egy szögletet, hol meghúzódtak. A gyerekeknek különösen örült. Azt mondogatta:

– Addig nem szabad meghalnom, míg föl nem cseperednek ezek az istenadták! Hiszen nem dobhatom ki őket az utcára!

Ha sikerült valakivel jót tenni, akkor örült ám Rozgonyi mama!

Sőt néha mintha az irgalmatlan sors is megelégette volna a hajszát; szerzett neki egy-egy örömnapot.

Örökölt. Hihetetlen dolog ez!

Valami öreg néni halt meg *Rádon*, ki megemlékezett Rozgonyi mamáról, hagyván neki egyetlenegy cserép ritka virágot. Ha jól emlékszem: *gomba virág* volt a neve. Az egyik hetivásár alkalmával el is hozta egy somogyi ember az örökséget. Rozgonyi mama jobban megörült, mintha neki adták volna egész Afrikát. Pedig annak bírásáért állandóan gyilkolják az embereket a *kultur népek*. Szeretettel gyönyörködött a kedves örökségben. A virághoz még hozzá nyúlni sem engedett.

Beszélhetek aztán Rozgonyi mamának, hogy drága a piac, nem lehet megélni.

Csak mosolygott. Hiszen a drágaság mellékes! *Az életben a földolog a virág!*

Hanem a drága virágot is letépte, hogy másnak örömet szerezzen vele.

Ennek pedig hosszú a históriája. Ott kezdődik, hogy egykor éppen ebédhez készülődtek, mikor Rozgonyi mama berohant a szobába. Arca el volt fehéredve, s kétségbeesetten sóhajtott: Jaj! végem van! Itt vannak a végrehajtók! Harminckét forint adóért ekszekválnak! Mi lesz velem! Mi lesz velem!

Annyira meg volt rémülve, hogy kinyitotta az almáriumot s az abban felfüggesztett egyetlen ünneplő szoknyájának zsebében keresgélt. Ki akarta fizetni a végrehajtókat, *pedig bizonyosan tudta, hogy nincs a zsebében egy fillér se.*

Annyi komikum volt a helyzetben, hogy valamelyik „gyerek” önkénytelenül elnevette magát. Nem lehetett kitartani a szomorúságot. Vele nevettek a többiek is, hozzájárult a szenior is. – Sőt a végén még Rozgonyi mama is.

A szenior végül komolyságot erőltetett magára és kimenvén megpirongatta a végrehajtókat, amiért délben mernek ekszekválni. Az erélyes rendreutasítástól megriadt végrehajtók megígérték, hogy várnak még tíz napig.

Alig távoztak a végrehajtók, megszólal a Jáger: „No! majd én segítek! A végrehajtók tíz napig várnak. Addig én az uradalomtól adatok néhány öl fát ingyen. Sőt kiviszem, hogy azt minden évben megkapja *kegydíj* gyanánt. A fára szánt pénzből pedig ki lehet fizetni az adót.”

Már ennek a tervnek az volt az első hibája, hogy Rozgonyi mamának nem volt pénze tüzelőfára se. Második meg az, hogy az uradalom sem adott fát.

Mikor pedig a szenior figyelmeztette a Jágert, hogy jó lesz visszavenni ígéretét, mert a kegy-fa adományozást *nem bírja meg a hitbizomány*, akkor a Jáger mérges lőn, és újra megfogadta: „Két nap alatt az udvarban lesz a fa.”

Hanem a végrehajtók látogatása óta a fegyver eltűnt. Rozgonyi mama eldugta az ágyba. Arra a kedves emlékre ugyan nem teszi a kezét semmiféle *dulló*! Talán szebb álmai is voltak abban a tudatban, hogy vele van a szép múlt legkedvesebb maradványa.

Elmúlt egy hét. – két hét. Utána több is. Fát nem hoztak. Rozgonyi mama nem is kapott sohasem „kegy-fát.” A Jágert pedig a társaság fölavatta „Pirosnadrág rend lovagnak.”

Az avatás egybekötött a váldmájszteres lakomával, s oly nagy ünnepséggel történt, hogy talán a Háromfejű Elefántrend vitézei sem csinálnak különbet.

Valóságos pergamentre állították ki a lovag-rendi okmányt. *Csolosz Jenő* két nap vesződött vele, míg az ő gyöngyforma pompás betűivel sikerült hibátlanul kiállítani. – A lovagi jelvény elkészítésén pedig *Surgóth Miksa* teljes tíz napig munkálkodott.

Mikor aztán elkészült a láncon függő nagy csillag is, mely a *Szent Skarabeusz* bogár volt, stílszerű keretben: este megtörtént az avatás.

A társaság két tagja kiment az ebédlőből és a Rend nagymesteri ruhájába felöltöztette *Lajcsit*, a hat éves árvát, kit ez idő szerint Rozgonyi mama tartott.

Zöldszínű ágyterítőt akasztottak *Lajcsi* nyakába, fejére pedig misztikus jegyekkel tele raggatott cukorpapír-süveget nyomtak.

Salamon királyon se lehetett ilyen méltóságos öltözet, amikor *Sába királynőt* fogadta!

A terítő hosszú uszályát apród gyanánt a társaság két embere tartotta, kiknek egyike még főzőkanalat, másika pedig a kinevezési okmányt szorongatta kezében.

Az ebédlő ajtaja kinyílt, és *Lajcsi* egész kíséretével ünnepi menetben a Jáger elé vonult.

Most a Jágert lenyomta térdre az asztaltársaság két tagja. És megkezdődött a szertartás.

Lajcsi a rend nagy csillagát a Jáger nyakába akasztotta. Ekkor következett volna Rozgonyi mama szerepe. Az uszályhordozó apródok egyike odanyújtotta a főzőkanalat Rozgonyi mamának, kinek meg kellett volna hinteni a kanállal a Jáger vállát. De Rozgonyi mama nem tette. Annyira sajnálta az ünnep hőjét, hogy azt mondta: „Édes gyerelem, dehogy csúfolom ki!”

E miatt az ünnepség majdnem félbenmaradt. Szerencsére az egyik asztaltárs kezébe ragadta főzőkanalat és *jó erősen* a Jáger hátára ütött vele háromszor. Az *örnök* pedig bort loccsantott a Jáger fejére, mondván:

– Fölvatlok lovaggá, Piros-Nadrág-Rendünk szabályai szerint!

(A szenior szó magyar kifejezésén régóta törtem a fejemet. Sehogy sem tudtam illő szavat találni. A napokban aztán megajándékoz *eőri Szabó Jenő* egy 1842.

esztendőre szóló pápai kalendáriummal, amelyből megtanultam, hogy a szenioroknak tudták már hatvanhat év előtt a magyar nevét: örnöknek hívták.)

Az uszályhordozó másik apród kibontotta a papiros tekercset, és ezeket bömbölte:

– Mi, a Piros-Nadrág-Rend Nagymestere, adjuk tudtára urbi et orbi mindenkinek, akiket illet, hogy sárvári Jágert kineveztük *szószátyárkodással* szerzett érdemeiért Piros-Nadrág-Rendünk lovagjának!

Ezekután térdeiről fölkelhetett a Jáger, de ki kellett jelentenie, hogy ez a *perc* életének legboldogabb *napja*. Végül pedig a következő héten áldomást kellett fizetnie, ami méltányos volt, mert ilyen kitüntetést nem kaphat semmiféle potentáttól.

Rozgonyi mama pedig az öröklött virágot mind letépte és odaadta bokrétába kötve a Jágernek, csak hogy a megsanyargatott lovagot megvigasztalja.

Az ünnep után a jól végzett munka tudásával hozzálátott a társaság a valdmajszter nagybani élvezetéhez. Szorgalmasan kanalazgattak a tálból, s gyakran meg kellett tölteni a máskor leveses tálnak használt nagy edényt. Nem csoda, ha csúcsos kedvvel osztottak szét.

A lakoma után meglepetést szereztek a nagyasszonynak. Az isteni valdmajsztert illet megköszönni.

Éjfélkor éneklés hangzott az ablak alatt. A szerenád felkölti álmából a nagyasszonyt. Tűnődik: „Enyje kik lehetnek? Aztán kinek adják a *stendkent*? Bizonyosan a művésznőnek, a *Hofrichter Emmának!*”

Rozgonyi mama jobban figyel. Valami *németből fordított* érzelgős nótát énekelnek. Nini! Mintha ismerősök volnának a hangok!

Most a szoprán kiválik a többi hang közül. Olyan magas, mintha csak a *Vidos Jóskáé* volna. Érthetően énekl:

„Jöjj hozzám,
Jöjj hozzám,
Légy keblem hü virága!
Így talán
Eltűnik
Vérző szívem bánata!”

Majd másik nótába kezdenek. A basz-szekond fújja: („Ejnye, de nagyon hasonlít a *Vörös Bandi* hangjához!”)

„Bájos leány,
Szép rózsaszál!
Nyugtom elrablója valál.”

A tökéletlen dalok után fölszendül ez az egészséges betyár nóta:

„Nem loptam én életemben,
Csak egy csikót Debrecenben.
Mégis rám verték a vasat,
Babám szíve majd meg hasad!”

Rozgonyi mama fölkiált örömeiben:

– Hiszen ez az én nótám! Teremtő Isten, ezek az *én édes gyerekeim!*

A nagyasszony oda áll az utcai ablakhoz és oly elragadtatással hallgatja az éneket, mint valami süldő-leány, kit először tisztelnek meg ilyennel.

Talán meg is köszönte volna, minden bevett szokás ellenére. Hanem az énekesek egyszerre eltűntek. Elvégezték a nótázást. Aztán meg mintha rendőrök lépseit hallották volna. Csáktornya, Keszthely és Tab jövődó bírái meg ...(?) ...ügyésze, nemkülönben az osztrák-magyar bank későbbi marosvásárhelyi főnöke a gimnázium rajztanítójával és az Első Magyarral együtt futásnak eredtek. Lehet, hogy én is velük szaladtam. Hiszen nem szabad magunkat elfogatni éjjeli csendháborítás közben. Micsoda megbotránkozást okozna a városban! A *nagyságos Mikos úr* bizonyosan szigorú büntetést kért volna a kapitányságnál!

– Hogyan eltűnt a gondtalan cigány vidámság!

Vele együtt eltűnt Rozgonyi mama is. – Mert amikor férjhez adta a leányokat, fölnevelte a gyerekeket, elhelyezett a tanító árvaházban néhány leányt és fiút, – akkor *betöltötte misszióját*. Eljött az ideje, hogy elköltözzék az Örök Hazába.

Rozgonyi mamát kissé bántotta, hogy nem lesz annyi pénze, mennyiért tisztességesen eltemetik.

Pedig ez az aggodás fölösleges volt!

Hiszen, ha meghalunk, mink szegények, sokkal jobban járunk, mint a gazdagok!

Mert amíg a szegények porhüvelyét a puha földbe dugják, s ott hamarjában egyesül az élő anyafölddel, addig a gazdagot leteszik egy sötét lyukba, mely fölé szikla darabot hengerítenek, nehogy a fénynek, vagy életnek valami szikrája hozzá tévedhessen.

Különben is, kiknek sohasem volt birtokuk földi életükben, mindannyian ingatlant kapunk, mihelyt elhelyeznek *a vasút jobb partján, vagy bal oldalán*. A gazdag pedig elveszti minden jószágát és szintén csupán két méter hosszúságú *örökrésszel* kell megelégednie; s ez a körülmény mérgecseni fogja időtlen időig.

Tudjuk, mert vallásunk úgy tanítja, hogy a pogányok a *gyehena tüzére* vettek.

És mégis úgy szeretem azt hinni, hogy *Árpád* apánk, *Lehel* vezér, még a többi üstökös őseink lelkét valami módon elkerülte a büntetés!

Talán ott felejtették őket a saját hitük szerinti Paradicsomban: a *Nap mezején!* És örökkön vigadnak szerető asszonyok, gyors paripák és hűséges kutyák körében. Szolgáik pediglen az agyonütött németek.

És a mulatozó elődök bizonyosan ráismernek ivadékukra Rozgonyi mamában a másvilágra vitt fegyverről. Szinte elképzelem, hogy a roppant fényességtől ragyogó világban milyen zajos örömmel fogadják „Huj! Huj!” kiáltások közben. Tiszteletére micsoda *áldomást* rendeznek! Hogyan töltetik tele valamelyik nyomorult szolgálóval, – talán éppen az Augsturnál elpatkolt *Konrád herceggel* – az arany kupákat valami fölséges váldmájszterrel fűszerezett itallal, mely örök vidámságot ad a magyar léleknek!

(Vége.)